

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

De Sanctorum Festiuitatibus Anni totius, & aliis solemnitatibus - Opvs
Novvum, Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue] Scriptoribus
plenißimum, cum occurentium fidei controuersiam tractatione Editio
Qvinta. Nvnc Demvm Integre Svppletæ, Concionibvs Per Octauam Vener.
Sacramenti ...

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1629

In Festo Conceptionis B. Mariæ Virginis.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56262](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56262)

zelum quem omnibus in actionibus respirabat, & quam in munere magno debite peragendo poenam ac molestiam subibat. In primis velim, notate, quo facultates Ecclesiae administravit modo, qua redditus dotales, census annuos, iura patrimonialia, aliasque diuitias ratione dispensavit. Non quidem in rhedas aut equos, non in famulorum aut pedisequorum cateruas, non in canum venaticorum & vertagorum alimentum, non in opiparas regiasque mensas, non in rem culinariam aut popinam, non in parentum, aut consanguineorum ad altiora promotio-nem, non denique in regum, aut magnatum sequelam adulationemque eadem impendit, sed ut prudentes ac laude digni Antistites, in egenos largiter sua effundebat, orphanorum curam gerebat, re & opera pauperes iuabat, puellas ab opibus destitutas nuptui dabat, afflictis qua poterat ope succurrebat, morbidorum domus & nosocomia obibat, & omni qua potis erat ratione proximo se totum impendebat.

Tu autem, Nicolae, studiosis quidem ob studia ac virtutem, Episcopis vero ob perfectionem, exemplum ac meritum summo opere imitande, fuisti, es, arque in perpetuas retro generationes futurus es iuuentutis speculum, iam inde a puerilibus & impuberibus annis virtutum te consecrans exercitio, & una cum lacte nutricis probitatis ac timoris diuini succum hauriens. Qui te videbant tam bene exordiri, teque sponte ab exiguis illis deliciis ac commodis infantili aetati debitis ablactantem quodammodo ac sequestrantem, iam tum, ecquis futurus eras grandior, quis meritorum tuorum futurus fulgor, quo ieiunium ardore esses complexurus, iudicabant: prima haec primae aetatis tuae exordia sufficientia erant haud dubie praesagia, e quibus de sanctitate, mirabilibus, ac reliquo vitae tuae statu certissimae capi poterant coniecturae. Fuisti scilicet, gloriose Nicolae, diocesis Myriensis gloria, Ecclesiae honor, atque totius vniuersi miracula, fuisti inquam tuo tempore, & posteris, etiam nascituris, futurus es bonorum Episcoporum exemplum. Docuisti enim illos, ad hoc munus a Spiritu sancto assum-

Bessai tom. 3. De sanctis,

ptus, dignitates non ambire, honoribus non inhiare, ac vanitates non consecrari. Reipla ostendisti etiam, quam Praelatus animarum habere debeat curam, quo Dei cultum & honorem promouere zelo, quam in Ecclesia propugnanda praefere generositatem, qua illi ad populum & commissam sibi gregem edocendum doctrina sit necessaria, qua isopes charitate complecti, quo lupos a caula & diuicelli arcere labore, qua impios coarguere, vitia reprimere, & haereses iugulare impigritia debeat.

Omnes Beatissime Nicolae, te in Ecclesia Christiani venerantur, in scholis suspicaris, a naufragij in periculo versantibus in mari inuocaris; ius quippe habes in Episcopatus, priuilegium in scientias, potestatem denique in naufragia. Hanc ob causam & nos, vltimis hisce verbis inuitati, in procellosa mundi huius mari modo nauigantes, tempestatibus ac ventis agitati, naufragij ac merisionis in discrimine agentes, magna animi te contentione inuocamus, auxilium tuum deposcimus, summaque animi demissione obtestamur, ut tuo sub fauore velut benigno quodam ac propitio sidere affulgente, & influxu, alterius vitae portum feliciter inuehi mereamur; in illo namque omnis nostra sita est beatitudo, ad quam nos Pater & Filius ac Paraclerus Spiritus deducere dignetur, Amen.

IN FESTO CONCEPTIONIS B. MARIE VIRGINIS.

NIS.

Partitio.

1. De absoluta Dei potentia.
2. De conceptione originali pura ipsius Dei: *para.*
3. Variis figuris illustrata.
4. Rationibus a sacra Theologia petitis.

De qua natus est Iesus, qui dicitur Christus, Matth. 1.

Eccc FIGV-

FIGVRA.

3. Reg. 10.

Tertio Regum Juda libro proditum est, Salomonem Regium quemdam constructu iussisse thronum, auro purissimo conuestitum, duodecim nixum in ascensu leonibus, sed solido interius ebone constantem, cui, Scriptura teste, simile opus non vidit orbis. Certissimo nobis periuadeamus oportet, figuram illum operis illius diuini atque admirabilis, taciti tamen, quod in immaculata Beatissimæ Virginis conceptione omnipotens operaturus erat, fuisse. Hodie porro figuræ veritas succedit, hodie Deus ter maximus magnificum erigit thronum, in quo nimirum Salomon ille cœlestis consideret: Virginem inquam charitatis auro penitus, & vndiquaque effulgentem, puritate plenissimam, septem Spiritus S. donis innoxiam ac fundatam: cui simile nihil ynquam a mortalibus conspectum fuit. O rem admirabilem! ô opus plane stupidum! ô thronum vere incomparabilem! ter milies etiam beatum diem illum, quo arbor illa primum constituta est, quæ vitæ est fructum allatura: diem, quo constituta primum egregia illa sapientiæ domus, septem nixa columnis: diem, quo exiguum illud sinapeos granum seminatum est, quod deinde excrescens parua futura est arbor, in qua suum volucres cœli, id est, diæ illæ naturæ, humana scilicet ac diuina, nidum component: diem deniq;, quo filij Dei vnigeniti concepta est mater, sed sine vilo peccati nœuo, sine omni macula, sed gratiarum ac mirabilium plenissima: de hoc ipse plenius ad vos agere hodierna die decreui, modo cœpta nostra Spiritui S. dirigere placuerit; Virgini vero huic precibus cœleste nobis auxiliū implorare, cum eius solius hic agatur honor, res, & gloria. Hunc in finem Anglicam salutationem illi quam possumus seruentissime offeramus.

Ave MARIA.

Vniuersa Theologorum schola duplicem semper in aeterno illo & infinito esse, quod

volgo Deum dicimus, potentiam constituit, communem vnã & ordinariam, alteram absolutam & extraordinariam.

Prima est, qua suauiter omnia, iuxta statutum naturæ ordinem cussumque ordinarium Deus optimus maximus dirigit ac con- *Duplex inducit. Sic hoc ipsum Sapiens declarat dicens, Deo potest. Attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter.* *5ap. 1.*

Altera, omnipotens quædam est virtus, qua supremus ille agens & operator admirabilis creaturas, prout eius est beneplacitū, ac prout vult disponit; declaraturs scilicet esse se causam liberam, nō vero naturalem nulli-ve restrictam legibus: leges omnes perfringit ac violat contra vulgatum vniuersi cursum & ordinem rem peragit, & opera patrat insolita, contra, præter, ac supra naturam, quæ esse vulgo dicimus miracula. De hac locutum verisimile est Dauidem, dum canit, *Narrabo P/al. 8. omnia mirabilia tua. & alibi, Qui facit mirabilia magna solus & rursus, Qui fecit magnalia in P/al. 105. Ægypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro.*

Adeo, vt cœlorum motus, elementorum inter se pugna, ventorum pernicitas, oceanus æstus, alique plurimi causarum illarum naturalium effectus primæ illius potentie sint argumenta. Sed diluuium vniuersale, *Gen. 7. Gen. 19. Exod. 14. Dan. 2. Iosua. 10.* ignis præter ordinem cœlo descendens, maris rubri diuisio, fornacis Babylonicæ impotentia, solis in meridie quies, rupis in torrentem referatio, fluiorum in sanguinem conuersio, serpentium in virgas, mulierum in statuas salis, alique præter vulgarem naturæ fluxum euentia, secundæ sint effectus & indicia. Viramque porro in magno illo Deo reperire est: quod productæ è sacris litteris figuræ manifestius reddent.

Vidit primo Prophetia capite Ezechiel *Figura* Cherubium penitus prodigiosum, qui inter alia pedes simul habebat & alas; illos quidem, vt in terra incederet, has vero, vt in sublime se efferret, & aubium tenus euoleret. Porrentosa hac imagine & emblemate duplex omnipotentis Dei potentia designatur. Ipse porro verus est Cherubinus, pedibus simul & alis instructus: illi potentiam eius- *dem.*

dem ordinariam repræsentant, qua causas particulares naturali ordine hic producit; hæc vero absolutam atque extraordinariam, qua illarum effectus sublimat, & ultra ac supra naturæ limites & leges communes eos producit. Huc forsitan respiciebat Dauid, cum in Psalmis diceret, *Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humiliter respicit in caelo, & in terra, & alta à longe cognoscit.* Id est, quis potentia Deo nostro est comparandus? utpote, qui duplicem habet; modo potentia quadam ordinaria effectus inferiores & communes, quales sunt in caelo motus & influxus, & in terra rerum generationes & corruptiones; deducens; (*Humilia respicit in caelo & in terra*) modo extraordinarias, sublimes, & prodigiosas, & à communi naturæ ordine nimium quantum remotas operationes profertens. (*Et alta à longe cognoscit.*) Hæc quidem Theologorum è scrijnis deprompta sunt iam etiam Philosophorum archiva excutiamus, & inde conceptum aliquè efformemus.

Vnanimis Philosophorum omnium consensus & consonantia est, adeoque illorum nemo de hoc ipso dubitavit, duplicem in caelo motum reperiri; unum quidem naturalem & ordinatum, quo sphaeræ omnes & orbis coelestes ab Occidente in Orientem rapiuntur; alterum vero violentum ac celere quâ maxime, qui aduerso cursu, viginti quatuor minus spatio horarum, per quatuor mundi cardines ipsos propellit ac rapit. Cum vero ab effectibus creaturarum ad Creatoris pertingamus cognitionem, ut quidem ait Apostolus; nõ aliter de magno illo Deo philosophandum est, cogitandumque eius in potentia duplicem reperiri motum; unum velut naturalem potentia cuiusdam ordinariae, qui omnia naturali suo motu & inclinatione ad effectuum productionem dirigit; alterum virtutis cuiusdam absolutæ, ac veluti violentum, qui contra omnes leges & consuetas uniuersi harmonias ac gressus vi quadam omnia impellit, ut miraculosos & insolitos, & nunquam antea in rerum naturalium officina inspectos è causis procedat effectus.

Omnia hæc in sacris fundata sunt litte-

ris, quæ de primæ illius potentia agentes effectus, plerumque eadem operâ digitorum diuinorum nuncupant. Primus namque Dauid hoc illa donauit nomine dicens, *Quoniam cideo caelos tuos, opera digitorum tuorum, & post illum Elias, Quis appendit tribus digitis molem terræ?* Primus de caelorum creatione, alter de terræ loquitur fundatione. dicit autem uterque, hæc non nisi tenuia quedam digiti Dei opera, & communes potentia illius ordinaria effectus esse. Verum cum de alia sermo instituitur, velut de magna quadam re, ac brachij potentis, neruosi, validique impetu semper agi solet. Pleni huius rei testimonii omnes sunt libri sacri. In Exodo primum occurrit, *In magnitudine brachij tui sicut immobiles quasi lapis.* deinde in Psalmis, *In manu potentis, & brachio excelso.* demum in Evangelio, *Fecit potentiam in brachio suo.* Moyses de Pharaonis loquitur meritione, Psaltes de prodigiis, quæ in Ægypto contigerunt, Lucas denique de excelso incarnationis mysterio: quæ omnia effectus sunt supernaturalis, & extraordinaria absolutæ cuiusdam potentia opera.

Hactenus hæc eo produxi, quod hodie admirabile quoddam potentia illius extraordinariae opus & argumentum recolendum proponatur. Comminutes namque summi illius Dei leges, decreta, statuta decernebant, omnes ut omnino mortales filij ita nascerentur, inque originali delicto conciperentur; at hodie omnes hæc leges violans, & declarare cupiens, his se in legibus cum iudicium fuerit dispensare posse, & aliquod potentia huius absolutæ testimonium ostensurus, non sine miraculo hodie efficit, Virgo ut quædam singulari quodam priuilegio exciperetur, & sine vilo peccato aut macula conciperetur, Virgo inquam destinata & ab omni æternitate præelecta, quæ filij Dei genitrix foret. atque hoc est Euangelij hodierni epiphonema, *De qua natus est Iesus, qui dicitur Christus.* Virgo purissima, simul & sanctissima, Virgo simul & mater maxime admiranda. Atque hæc est, de qua hodie locuturus sum materia, illius scilicet puritatem, cum sacrae Scripturæ auctoritatibus, tum veteris Testamenti figuris, tum de iudicationibus Theo-

Psal. 136.

Duplex motus in caelo.

Rom. 1.

Psal. 8.

Esa. 40.

Exod. 15.

Psal. 133.

Luc. 1.

logicis asserere, ac triplici hoc basi triplicem concionis partē inādicare cupiens, in quibus omnibus illustrissimā huius Virginis pagenegiuſten agam.

II.

Primo ergo velut fundamentum inconcussum suppono, non esse certum & indubitatum fidei articulum, nec sub æternæ damnationis pœna ad credendum Christianos teneri, peccati originalis expertem gloriosam Virginem Mariam in vtero matris conceptam esse, cum nihil in hac re certi adhuc Ecclesia statuerit, nullum hoc definiens Concilium, imo nec Tridentinum difficultatem solvere voluerit, etsi fauere videatur partem negantem tuentibus: quin vero multi auctores singularis & nominis, & scientiæ velut arbitrarium quid ac liberum hoc habuerunt, ceu rem ad fidem nullo pacto spectantem, utpote quam vtrinq; rationes propugnant prægnantissimæ; quin & ipsi problematice in vtramque partem depromptis argumentis, tum lingua, tum calamo de eadem senserunt.

Contra vero, præterquam quod Virginis dignitas, filij eiusdem reuerentia, ac Religionis nostræ decentia & conuenientia nos ad hoc pie credendum inuident & quodammodo compellant, ad eius probabilitatem asserendam tam euidentia sacris in voluminibus occurrunt testimonia & auctoritates, ut etiam maxime huic aduersantes suam in partem quodammodo violenter trahant, & piam hanc sententiam ut indubitam amplecti cogunt. Primum, quod depromere volo testimonium è libro Prouerborum deductum est, atque hoc est, *Dominius posuit me, & in sua potestate habuit, ab initio viarum suarum.* Virgo ipsa hic loquitur, suamq; ipsa causam agit: per has autem Domini vias viam intelligit prædestinationis, creationis, & redemptionis generis humani, atque se ab omni æuo, antequam quidquam à Deo conderetur, præuideretur, aut aliqua creatura prædestinaretur, designatam, præuisam ac prædestinatam primam fuisse insinuat, primam dico nostro loquendi modo, qui in diuina præscientia alia priora, alia posteriora fingimus, etsi omnia eodem ibi instanti decreta & eodem consignata sunt tem-

Prou. 2.

pore. Similitudine euidenti fiet hoc manifestius.

Quemadmodum in picta aliqua tabula, si quando varios mixtosque præfert colores, & æqua omnes à visu nostro remotos distantia, cæteris tamen viuaciores fulgentioresque citius in oculos incurrunt, & præ aliis primi agnoscentur: ut licet vno omnes sint loco, vnum tamen & eundem non habeant fulgorem, & hi illis eminentiores sint. Id ipsum in capaci illa diuinæ sapientiæ tabula consideremus necesse est, & dicamus, quamuis omnia in illa eodem repræsententur instanti, & ab omni æternitate Deus Optimus Maximus hæc ipsa sine vilo ordine priorum aut posteriorum perspiciat, quæ tamen cæteris perfectiora sunt, maioremque continent excellentiam, celerius à nobis cognosci, & pro qualitate sua in primo cognitionis ordine constitui. Ecce & aliam similitudinem.

In cælo item etsi stellæ omnes antiquitate & ætate prope pares sint, & eadem ab oculis nostris intercapedine remotæ, quod tamen lumine ac splendore inter se discrepent, & inæqualiter fulgeant, quæ cæteris micant lucidius, citius aliis videntur, & in oculos, animæ inquam fenestras, velocius incurrunt. Non aliter de præscientiæ illius æternæ obiectis cogitandum est: quamquam enim omnia æterna sint, æqualiter à cogitatione nostra distent, & omnia simul & eodē ordine ab æternitate illa procedant; cum alia tamen aliis maiorem maiestatem & magnitudinem iudicio quidem nostro continere, & diuinius includere mysterium videantur, sit, ut hæc prius & ante alia conspiciamus, & in conceptuum nostrorum statera atq; æstimatione his primum, secundum illis locum attribuamus. Doctrinam hanc securus Scotus animam Redemptoris hoc modo inter aliorum sanctorum animas primam prædestinatam & ante illas ad gloriam electam, & proximè post illam gloriosam Deiparæ animam præuisam fuisse asserit. Deus namq; omnipotens filium ad humanam assumendam naturam destinans, simul & eadem opera Virginem hanc in clytā selegit ac præuidit, quæ illi futura esset mater. Ut autē Doctōris huius opinio

Alia similitudo.

In 3. sent. dist. 74.

Vol. 39.

opinionem aliquid addamus pondus, illum Psalmista locum proferimus, *In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem suam;* & per librum hunc magnum illum æternæ præscientiæ accipimus Calepinum, in cuius exordio ac prima pagina Iesu Christi nomen continetur, & homo ex Patris sui voluntate ac decreto futurus destinatur. Secunda ergo pagina Deiparæ nomen præferat necesse est prædestinata: Relativa namque semper alteram alteri proxima sunt, & vno posito necesse simul poni & alterum; correlatiua potro inter se sunt mater & filius, Iesus Christus, cuiusque beata mater.

Quapropter expresse & data opera ait, *Dominus possedit me in initio viarum suarum.* ait inquam *possedit*, non *egit*, ut se sine peccato conceptam innueret: perinde ac si vellet dicere, *Possedit me Dominus à primo conceptionis meæ instanti;* atque hoc initium est viarum, quas ad mundum in libertatem vindicandum feligere Domino placuit aut esse, ut rem altius accessamus, à principio prædestinationis, prævisionis peccati committendi, atque incarnationis filij Dei, latarum inquam præscientiæ diuinæ viarum. Ut vero vim verbi *possedit* comprehendamus, notemus oportet, Deum, ut vniuersi creatorem atque Dominum, in omnes creaturas suas, præsertim ratione donatas, ut quidē D. Thom. docet, non proprietatis modo ius, sed & possessionis habere, quamdiu videlicet illius in amore viuunt, diu sunt in gratia: ubi enim peccando gratia excidunt, sua Deus quoque excidit possessione, ac dæmon id habitaculum subit. Atqui certissimum est, & generali iam consuetudine indutum, ut iuxta vulgatam Iuris regulam, fructus sint possidentis. Si ergo certo sit certius, à Deo semper & ab omni æternitate Virginem hanc possessam, ut palam hoc ipsa testatur, *Dominus possedit me ab initio viarum suarum*, indubitatum quoque erit, vniuersos animæ eius fructus, opera cuncta, atque omnia eiusdem proposita & intentiones ipsius, ac proinde in gratia fuisse, & consequenter sine omni peccato existisse: unde demum efficiamus licet, eam sine originarij delicti inquinatone conceptam fuisse. Audire quid super ea re de se ipsa apud Ecclesiasticum virgo prædicat: *Flores*

ii. 9. 10.

Eccl. 24.

mei fructus honestatis, anima, inquit, mea flores emisit, ac Domino fructus tulit; non quidem inspidos, veiminales, putridos, peccatum ac nescio quã siluecentiam, redolentes, sed fructus bonos, dulcedine & honore plenos, & gratiam vndiquaque respirantes. Quod vestrum de hoc testimonio iudicium est: auditores. Sed iam alterum depromamus.

Eodem Prouerbiorum in libro ac loco dicitur, *Antequam forent abyssi; ego iam concepta eram.* Omnes omnino interpretes verba hæc de Virginis conceptione exponunt, voluntque ipsam hic loqui, & immaculatam conceptionem suam asserere, dicentes illam cœlitus electam & prædestinatam; antequam condiderentur abyssi, peccatum scilicet, mortem & damnationem perpetuam per hæc abyssos intelligendo. Ecquæ abyssus enim peccatum ac profundum? ecquod barathrum tartarea damnatio? Si ergo ante hæc omnia Virgo nostra concepta est, qui vocare in dubium & controuertere audeat, num conceptio eiusdem pura & minime inquinata fuerit? Iam ad tertium.

Patentiæ illud speculum Iob hæc de materia, deq; eximia huius Virginis prærogatiuis loquens, diuinæ potentia venam aliquã do tentans, sic Excelsum interrogat, *Quis potest facere mundum originaliter de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es in effluuio?* Sensus est, Verissimum est, Domine, omnes nos de inquinata Giezi stirpe esse progenitos, & parentis nostri leprâ fronte præferte. Et res longe certissima est, in peccato originali ad vnum omnes nos cõceptos esse, & velut membra putida, luxata, ac paralytici dissoluta à capite illo deprauato & putrescente Adamo originem trahere: origine ergo prima & fonte corrupto, torrentes & flumina pariter corrumpi necesse est; & trunco semel in putredinem abeunte, numquam exinde rami virorem induunt: sed, quæ tua omnipotens virtus est, Domine, hoc & impedire potes, & efficere, ut è semine impuro, immundo, & vitioso, singulari quadã prærogatiua ac priuilegio pura penitus creatura enascatur; quemadmodum in matre tua olim facturus es, quam puram & ab omni macula

Prou. 1.

Virginis puritas asseritur.

Iob. 1.

Conceptio Virginis pura à peccato asseritur.

4. Reg. 9.

Ecce. 3. excm.

exemptam in mundum proferes. Cum ergo reliqua hominum turba peccato inquinanda sit, virgo hæc sola omni plane næuo carebit, peccati que expers erit. Quartum sit hoc.

Psal. 40.

Inter Davidicas Prophetias hæc de purissima Virginis conceptione non postrema est. Sic enim Psalmo 40. legere est, *In hoc cognoui Domine quoniam voluisti me, quoniam non gauderem inimicus meus super me; me autem propter innocentiam suscepisti, & confirmasti me in conspectu tuo in æternum.* Sensus est: in hoc demum perpexi, quo me amore prosequaris, quo affectu erga me feraris, cum iam inde ab incubulis protectionis tuæ umbone me tutatus sis, teque mei defensorem aduersus cæcæ demonas hostes meos iuratisimos ostenderis, adeo ut nullum in me illi ius vindicare queant, nec ullam gloriam occasionem habere, quod vel vllum in animam meam delictum irrepserit: tu me solam ab hocce malo defendere voluisti, atque ob innocentiam eligere me ac destinare. quæ filij tui mater forem; hinc me ab omni æternitate in gratia confirmasti, & ab omni scelere immunè præstitisti. Si modo veritatem eloqui velitis, mihi fateamini necesse est, verba hæc Davidi, qui innocens minime fuit, sed peccatis inquinatus; neu Iesu Christo, qui semper Deus exstitit; eius autem humanitas non ante fuit, quam vbi diuinitati combinata est: hinc (ut nuperus quidam scriptor ait) propter innocentiam suam suscipi non potuit, quia numquã fuit antequam susciperetur; adaptari non posse. Quamobrem necessario ad Deiparam Virginem referenda sunt, quæ cœlestem in hoc se gratiam consecutam fatetur, quod Diabolus, peccati auctor, nullum in ipsius conceptionem ius habuerit, quodque ob innocentiam suam electa fuerit, quæ Dei filij mater foret. *In hoc, inquit, cognoui, quod ab originali me peccato exemeris, quod præ reliquis creaturis eximia mihi prærogatiuam concesseris, quod inter omnes filias Adæ singulari hoc me privilegio donaris, quod nimirum omnibus in peccati immunditie nascentibus, sola ipsa sine eodem sim concepta, quod omnibus filijs hominum, dum in lucem eduntur, filijs iræ ac maledictionis existentibus, ipsa unica & sola filia sim gratiæ ac benedictionis*

nata. In his inquam omnibus perpexi, quam tibi cara sim & dilecta. Quintum succedat.

Eodè in Propheta alius occurrit locus ad causam huius rutione mirifice faciens, quiq; inter ceteros adduci huc meretur. Sic autem *Psal. 48.* Propheta loquitur, *Benedixisti Domine terram tuam, auertisti captiuitatem Iacob.* S. Augustin. scilicet literaliter in hærens de terra Iudæa exponit, & ait, Quandoquidem à manibus tuis benedici omnibus sit repleti bonis, Domine; terram tuam Iudæa, infirmitas in eam collatis beneficijs, summo opere tibi deuinxisti, ac tunc prælerim, cum Iacob stirpem & posteros à captiuitate redemisti. S. Hieron. de penitentibus, qui austeritates sectantur, & vitæ morumq; correctioni magna animi contentione incumbunt, intelligit & eos sic loquentes inducit: Tum demum maledictam illam terram benedixisti, cum eam à fœda duraque vitij captiuitate vindicasti. Verum Arnobius & Isidorus, magni uterque nominis, de gloriosa Virgine Matre non in seite exponunt, ac sic loquentes Psaltem faciunt: *Benedixisti Domine terram, id est, Virginis huius animam simul & corpus, ac sub peccati seuitutem captiuitatemq; vniquam redigeretur, sed virtutis ac meriti fructus tibi afferret, terram inquam tuam, quam ab æterno posse disti, & ab omni hostium incurfu rabieque tutatus es.*

Æquum porro erat, si Propheta, hoc de Virgine hæc modo vaticinari: si enim primi Adami corpus è Virgine efformari terra oportuit; an non rationi longe magis consentaneum, quin imo plane necessarium, secundum è carne simul & anima purissima enasci, & consequenter Virginis huius conceptionem sine vlla prorsus iniquatione delicti fuisse? Sextum hoc esto.

Idem in collatis Virgini gratijs & privilegijs vltèrius procedens Psalmista, alio hæc habet loco, *Fundamenta eius in virtutibus sanctis: Psal. 86.* *diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob.* Tametsi autem locus hic, è nonnullorum Patrum expositione, de Ecclesia omnimode capiatur, quæ ciuitas est plena gloriæ, rupi inædificata, quæ in fundamentum habet Iesu Christi merita, quæ montium instar magna, & sublimia sunt, atque ipse ter maximus. *Days portas Sionis, id est, Ecclesiam*

Ecclesia sua Sacramenta (quæ ceu portæ quædam sunt, per quas in gratiam ingredimur) pluris quam omnia tabernacula iacob, id est, omnia veteris legis sacrificia, ritus, ac cœremonias faciat; de Deipara tamen etiam non incommode intelligatur, cuius fundamenta & generationis ortusque initia fuere sublimis illi Patriarchatum, Prophetarum Regû, aliorumque virorum illustrium montes: in quorum perfectionibus ac meritis Deipara mater vitæ suæ bases ac fundamenta collocavit. Equi illi sunt montes? *Liber generationis Iesu Christi, filii David filii Abraham*. Diligit autem Dominus portassionem super omnia tabernacula iacob, id est, Conceptionem & Assumptionem gloriosæ huius Virginis, veras in quâ portas, per quas in mundum ingressa & eodem egressa est, præ reliquorû Sanctorum natiuitatibus & mortibus, Deus optimus maximus complectitur & cara habet. Nihil autem ille diligit, quod peccatum aliquod inuoluit. Concludamus ergo necesse est, conceptionem hanc sanctissimam ac purissimam fuisse. iam ad vltimum veniamus.

Cant. 4.

Amans ille in Canticis sponsus dilectæ suæ dotibus recensendis totus intentus, hanc illi inter alias laudè attribuit, *Quam pulchri sunt gressus tui, filia Principis, in calcamentis!* Per filiam hanc Principis sacratissimam Virginem intelligo, cœli retræque Principem, nouam hanc lunonem, quæ diuum incedit Regina, Iouisque & soror & coniux, nœnisi duos ipsa passus & gressus fecit, primum de non esse ad esse scilicet, quod hodierna cœceptionis eius die factum est, qua ante non existens, cœpit esse: alium de esse ad nasci, (quod gloriosa natiuitatis eius die peractû) quo post esse ad natiuitatem progressa est. Et duo hi gressus summe pulchri, ambo sine peccato, ambo gratia condecorati fuere. Nonnulli quidem sancti egregium gressum fecere, vt Ieremias, Ioannes Baptista, alique, qui sine peccato nati sunt, iam inde à materno vtero sanctificati; sed cum maiorem nascisci libertatem, & abesse gratiam saltare non possent, omnes in conceptionis suæ transitu in peccatum originale prolapsi sunt.

At Virgo hæc sola omnes superauit, & duos egregios gressus fecit; vnum quidem in nati-

uitate, in mundum tota munda veniens, alterum vero insigniorem in conceptione, vt pote sine vilo peccato concepta. Et gressus hæc admiratus sponsus, laudi hoc illi vertere non obliuiscitur, dicens: *Quam pulchri sunt gressus tui, ô filia principis!* Quid vobis de hoc loco videretur? Vobiscum ipsi dispicite, interim figuras ipse perquiram.

III.

Præter tot loca ac testimonia sacra, quibus Virginis huius innocetia & integritas hæcenus a me stabilita est, sexcentas etiam sacra Scriptura figuras suppeditat, quæ iam inde à mundi primordiis conceptionis eius integritatem puritatemque, vitæque sanctitatē prægnarunt. Prima à Genesi deprompta est. Illic enim arcam video diluuii vndis innatantem, & tametsi summa montium cacumina ab aquis coopefiantur, ipsam tamen semper fluctuantem, vndas & tempestates non perhorrescentem, nullog; in naufragii periculo versantem. Repræsentabat hoc iam tum Virgine hanc, veram Noe arcam, quæ generalis illius diluuii peccati originalis vndis numquã non innatauit. & licet tēpestas hæc altissimos submerferit montes, animas in quâ sanctissimas inuoluerit, hæc tamē Virgo aquis semper supernatauit, nequidquã frendentibus procellis enauigauit, sine vilo naufragii euasit periculo. Hanc figurã ex parte Psalmista suppeditat dicens: *Surge Domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tuæ*, id est, nemo sit præter vos duos, qui leniter fluctuet, in peccati abyssum ac profundum non subsidat, & generalis diluuii aquis non inuoluatur.

I.
Gen. 6.

Psalm. 31.

Quoniam vero arca mentio incidit, in Iosue legimus Deum, quo arca testamenti sine vilo periculo Iordanem pertransiret, eiusdem aquas singulari quodam prodigio stitisse, & præter communem earum cursum, fontem & caput versus eas compulisse, ac velut in motem constipauisse, ne in mare solito fluxu descenderent. *Steterunt aqua descendentes in loco vno, ad instar montis intumescentes apparebant.* Erat hoc figure loco, vt hinc manifestum fieret, eundem ipsum Deum, vt gloriosa hæc Virgo, vera arca fœderis, sine vilo discrimine aut malo indemnis in conceptione pertransiret, nõ sine miraculo vndantem illum peccati originalis torrentem cohibiturum, ac

2.
Iosue 3. 6. 4.

com-

1. Psal. 68.

compressurū. Et videtur hoc ipso apud Psal-
mistam Deū precata dicens: *Non me demergat
tempestas aqua, neq; absorbeat me profundum*

3.

1. Ex. od. 25.

Ecce & aliud de hac eadem arca. Video tā
quippe in Exodo auro purissimo conuerti-
tam, duos & insistentes Cherubinos, alis eam
suis obumbrantes, & ambos eiusdem pulchri-
tudinem summo cum stupore cōtemplantes.
Fuit & hoc figura pulchritudinis nostræ Vir-
ginis, quæ ceu verā quædam arca virtutibus,
velut auro, cōdecorata, duos hodie Cheru-
bimicos in admirationē rapit; homines in quā
& Angelos, omnes capacitatis & ingenij sui
alas quā fieri potest latissime, ad merita eius-
dem deprædicanda, cōceptionem ipsius san-
ctificandam, & integritatem p̄ opugnandam
extendentes. De hominū quidē admiratione
certum est. S. Dionysius enim eam conspicu-
tus, adeo obstupuit, parum vt abfuerit, quin
eam vt deam adorarit; & scripto testatus est,
omnes vndiquaque homines accurrisse, vt
hoc pulchritudinis miraculum intuerentur.

2. Epi. ad Ioan.

3. Euang.

S. Ignatius Martyr *sacratissimum* eam appel-
lat *monstrum*, ac *caelesti prodigium*. Quid am-
plius dicit Chrysostronus, *orbis terra miracu-
lum ipsam indigetans*. Hildephonus vero
post hos, tantam eius vultui inditam cœli-
tus pulchritudinem ac decorem scribit, tan-
tam animæ puritatem, omnes vt in stuporem
raperet: *Erat, inquit, fidelibus desiderabilis*. Sed
in figuris nostris pergamus.

4.

Gen. 3.

Gen. 3. generosa de muliere sermo fit, quæ
serpentis esset caput compressura, & impla-
cabile cum ipso bellum gestura. Audite quo-
hoc ipsum modo illi indicatur, *Inimicitias po-
nam inter te & mulierem, semen tuum & semen
illius, ipsa conteret caput tuum*. Illustris hæc mi-
hi credite virago Dei matrem representabat,
quæ velut generosa quædam bellatrix, iam
inde à conceptionis suæ articulo, peccati
(cuius serpens est symbolum) caput commi-
nuit, & perpetuo cum ipso bello decertauit.
Conceptus hic alium mihi pene similem in
memoriam reducit.

5.

Judich. 9.

Abimelech nothus Gedeonis filius, cum
septuaginta fratres scædo parricidio de me-
dio festulisset, & inimicos iam bello proflig-
asset, in tres turmas vniuersum exercitum
suum distribuens, turrim Sichein, locum ar-

te ac natura munitissimum (ad quem viri si-
mul & mulieres velut ad aylum commune
confugerant) obsidione pressit: vt vero pro-
pius accessit, à muliere è summo pinnaculo
saxum ingens iaciente contritus est; textus
habet, *Ecce vna mulier fragmen mola de super-
iaciens illi sit capiti Abimelech, & confregit cere-
brum eius*. Obscurum hoc enigma sic expono:
Abimelech ille spurius, & illegitimus natus
thoro; Satanæ imaginem referebat, qui post
vniuersale tot milium Angelorum, qui frater
illius naturales ac germani erant, exci-
dium & hominum, inimicorum suorum
mortalium profligationem; cum peccato-
rum omnium ac scelerum agmen trifariam
(in originale scilicet, mortale, & veniale) di-
uisisset, tandem obsidens non iam turrim Si-
chimotoi, sed turrim illam Dauidicam, ar-
cem inexpugnabilem; & quam omnes adeo
mortalis in aylum selegerant; hodie dum
oppugnationem suam funestam adoritur, in
instanti scilicet conceptionis huius Virginis,
ipsa illi caput; velut bellicosa quædam virago
contrivit; atq; hoc illi prædixerat olim Deus
dicens, *ipsa conteret caput tuum*. Vt simul hinc
liquido pateret, nullum in hanc puellam
peccatorum aut potestatem, ne quidem in ei-
us conceptione fuisse; & ceteris creaturis in
hanc calamitatem incidentibus, ipsam so-
lam exemptam fuisse. Habeo ad manum &
alias figuras.

Scriptum est in Genesi, Pharaone omnem
regni sui terram sibi subijciente, vespote pre-
tio emptam, ac tributariam reddente, solam
sacerdotalem à tributo immunem fuisse, ac
libertate vsam. *Emit igitur, inquit textus, Io-
seph omnem terram Ægypti vendentibus singu-
lis possessiones suas pro magnitudine famis, subie-
citque eam Pharaoni; & cunctos populos eius à
nouissimis terminis Ægypti vsque ad extremo-
sines eius, præter terram sacerdotum*. Mysterio
huic personam detrahēs, dico ipso declarari,
cum Satanæ, Pharaon ille tartareus, vniuer-
sum mundi regnum sub diram peccati serui-
tutē rede gisset, & Deus ipse totius orbis Do-
minus, homines, qui naturæ iure illius sunt
subditi, pœnæ æternæ addixisset, solam Ma-
riam Virginē, magni illius sacerdotis, de quo
scriptum est, *Tu es sacerdos in æternum secun-* Psal. 109.
dum

dum ordinem Melchisedech, terram exceptionem esse passam, utpote quæ semper ab omni peccato immunis mansit, ac libera, & proinde sine peccato originali, quod quidem commune, sed tyrannicum naturæ tributum erat, concepta.

Post Regem Ægyptium Persarum Princeps succedat Assuerus, hic cū communi decreto vniuersam Iudæorum stirpem morti addixisset, sola Regina Esther excepta est, quam hisce verbis Rex à populari excidio exemit, *Quid habes Esther? ego sum frater tuus, noli meture: non moriaris: n. n. enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.* Cogitatis velim Estherem Deiparæ nostræ imaginem fuisse & Dei Assuerum; qui, cum, juxta feralem illam peccati sententiam, vniuersum genus humanum ad mortem cōdemnasset, nouam hanc Estherem præseruauit, & maledicta illa peccati lex cum in omnes omnino lata esset, ipsam minime, sed alios omnes Adami nepotes in originali delicto conceptos cōprehendit: nam hodie ipsa sola sine peccato cōcepta fuit. Noli ergo meture sacratissima Virgo: non enim pro te, sed pro omnibus alijs hæc lex constituta est.

Libro secundo Regum hæc legere est: *In me Domine Rex sit iniquitas, & in domum patris mei. Rex autem & thronus eius sit innocens.* Sunt hæc ad litteram Thecuitidis verba, Dauidem inducere satagentis, filium vt Absalonem profugum in gratiam admitteret: sed allegorice esse verba queant & oratio naturæ humanæ se & vniuersum humanum genus peccati originarij ream consentis, vno Rege Iesu Christo, & gloriosissima matre eius Maria, quæ eiusdem est thronus, excepta. Atque inde conceptionem eius plane sanctam fuisse colligo.

Chaldæi latrunculi cum in facultates Iobi irruerent, tres fecere turmas, & omnes seruos eiusdem interfecerunt, adeo vt non nisi vnus manus ipsorum & fugiorem euaserit: qui funestæ huius cladis nuntius foret: Cuius hæc sunt ad herum verba, *Chaldæique fecerunt tres turmas, & puero percusserunt gladio, & ego solus euasi.* Deipara hæc ipsa repetentem audire mihi videor: cæcōdemon enim, vetus ille tar-

Beffatom 3. de Sanctis.

tari prædo ac latro, cum in hominum vitam ac statum conspirasset, & triplicem in cuncū peccata diuisisset, venialia inquam, mortalia, & originalia, atque ipsdem in vniuersum mortale genus irruisset, sola post Dei filium Maria cladem euasit sospes, quæ hodie se in tutum collocans dicere mihi victrix videtur, *Et ego sola euasi.* Constat enim omnes sua in conceptione à peccato jugulatos fuisse, & ipsam solam in demnem mansisse.

Habeo ad manum & alias figuras. Ieremiæ mandat Deus, vt figuli officinam quancocyus ingrederetur, quam cum cum subiisset, singula accurate intuitus, vidit vasa jam contracta subito à figulo in aliam formam commutari, & è fragminibus noua integraque constitui, vasa inquam honoris, & pretiosa, oculisque placencia. *Et dissipatum, inquit, est vas, quod ipse faciebat ex lutomanibus, vis, conuersusque fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius vt faceret.* Rei huius ænigmaticæ expositionem quam lubuerit excogitare, equidem ipse mihi sum auctor, his omnibus naturæ humanæ statum conditionem simul & omniū hominum in peccata lapsum, hinc illorum è statu innocentia excidium, illinc vero intemperate Virginis excellentiam ac puritatem figurari.

Magnus enim ille Deus, cum velur figulus quidam omnes omnino homines in potentia suæ rota ceu vascula quædam efformasset, & ipsi illius è manibus misere per peccatum excidissent, & ad funestum hunc casum comminuti essent, magnus ille figulus eandem argillam, in omnipotentia suæ orbita conformans, vas quoddam honorificum, vas inquam pulcherrimum, & penitus admirabile, B. scilicet Virginem composuit; vas illud regium, quod & ipsi Reges summopere semper sunt demirati, *vas admirabile, opus excelsum.* A-

Vidit olim Nabuchodonosor inter somnandam patulam quandam & opacam arbor-

Fffff

rem,

10.

loram. 18.

Eccli. 45.

II.

Dan. 6.

zem, vertice in cœlos tendentem, & radices ad igna prope tartara promittentem, arborem, inquam, fructu grauatam, & omnigenas inde beltias pascentem; sed audiuit & vocem, quae eadem excidi mandabatur, eius fructus excuti, ramos præcidi, omnemque hoc pacto illi virorem ac succum tolli, sola illi ad solatiuam radice relicta, denuo vt pullula sceret, & succulum nouum emitteret: *Succulite arborem, & præcidite ramos eius, excutite folia eius, & dispergite fructus eius, v. rursus tamen germen radicem eius in terra sinite.* Scire vultis, quid hæc omnia sibi velint; audite, rem paucis exponam. Comata hæc arbor naturam representabat humanam, arborem inquam illam adeo ingentem, insignem, totq; iustitiæ ac perfectionū cœlestiū fructib; decoratam. Verum Satanas feralis ille lignifera peccati securi eam petēs, iam inde in paradiso terrestri ramis eam spoliavit, omnem eiusdem fructum dissipauit, frondes præcidiit, virorem abstulit, eamque aridam penitus reddidit, nihil vt succulentum ac viride præter solam radicem remanserit; radicem inquam, quæ Virginem Deiparam representabat, radicem illam lesse, hoc enim nomine Isaias eam nominauit, *Egre ditur virga de radice. Iste, & flos de radice eius ascendet radicem, quæ nouam arborem, id est, Redemptorem Iesum, arborem illam vitæ, protulit.* Et cum omnes homines in peccato concepti fuerint, sola ipsa immunis & intermerata exstitit. Hoc pie de illa credendum est, tametsi certus & indubitatus fidei non sit articulus. Inuitur nimirum huc fideles omnes magnæ huius Virginis honos: & sane ille se erga eam non benigne affectum ostendit, qui cum aliarum mulierum fecerit eam commiserit, communibus legibus subiecit, & eandem subire sortem vult, quam reliquæ Adami nepotes peccatis obnoxia.

Berthulienfes viduam Iudith tanto honore ac veneratione passim prosequabantur, nullus vt, teste Scriptura, in vniuersa regione sinistre aut in sequiorem partem de illa loqueretur. *Magna facta est in Berthulia, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum.* hæc etiam historia nescio quod continere videatur prælagium ac figuram, quo omnes Ec-

clesia filij veram hanc Iuditham (quæ adeo magna, & coram mundo adeo fortis futura erat) affectu cultu & honore debeant; nemo vt nominis eius honorem laedere, fama detrahere, aut sinistre de illa loqui audeat. Quam vero ille male loquitur, quam ille fama Virginis huius conquinat ac deturpat, qui peccatricem, & in peccato originali conceptam non secus atq; alios homines eam affectere audeat?

Viuar ergo in elyta illa ac celebris facultas Theologica Parisiensis, mater illa mea carissima, viuar nobilis illa Sorbona, omnium Academicarum Regina, bonarum artium generatrix, honestiorum disciplinarum nutrix, ingeniorum illustrium procreatrix, quæ Virginis huius colendæ, eiusque honoris studiosissima, permittere noluit, quisquam vt de eius meritis perperam loqueretur, & ad conceptionis illius inremeratæ atque immaculatæ propugnationem: solemne decretum tulit. Nullum adhuc illa Doctorem suas in cathedras admittit, qui huic articulo non subscribat, simul & sacramento confirmet, honorem se & innocentiam sanctæ huius Virginis, qua poterit ubique propugnatum. Hoc porro anno 1333 statutum est, & jam per annos prope 300. eius obseruatio inuiolata permanfit.

Illustris ille Academiae huius Cancellarius Ioannes Gerson mirum in modum erga beatissimam hanc matrem affectus seripsum reliquit, octo vetulas falsarias, & per omnia seculas, juratas honoris huius virginis aduersarias reperiri, quæ in culpam conceptionis illius prodigiosæ puritatem semper arroderet & oppugnare omni ratione contendebant hæc porro detestabilia illarum nomina, littera occidens, ratio licigiosa, ratiocinatio sophisticæ, Canonum superficies, legis apparentia, doctrinæ falsitas, fabulosa poesis, & hæreseos suspicio. Totidem vero illis opponit virgines pulcherrimas, quæ eius honorem, puritatem, innocentiamque junctis viribus tuerentur, veram scilicet Theologiam, rationem probabilem, Ecclesiæ auctoritatem, Decretum Canonicum, Ius ciuile, do-

Allegoria.

Isa. 40.

Isa. 40. 16.

Decretum facultatis Theologicae Parisiensis circa B. V. conceptionem.

Gerfonis conceptus. Ser. de Concept.

Animam bonam, posita mysticam, ac fidem religiosam. Ance igitur, fideles, post tot illustria testimonia, & figuras apertissimas puram sanctitatem & sanctam puritatem conceptionis huius Virginis in dubium amplius reuocabitis? Multis Scripturæ sacre auctoritatibus, & illustribus figuris eam stabilire sum conatus, sed modo, quo sic ad tertium concioais membrum deueniam, conuenientissimis rationibus adstruere satagam, vt vos in partes meas, si non suauiter ac placide, rationum saltem pondere coactos, transire faciam.

IV.

112.

Rationes, quibus demonstratur virginem esse originalem peccato conceptam fuisse.

1.

Ostensusur Apostolus in epistola ad Hebræos, Redemptorem Iesum meritis, omnigenaq; perfectione Angelis præcellere, nominis illius magnitudine atq; excellentia hoc ipsum euincere potissimum conatur, dicens, Dei filium illum dici: quod sane nomen super omne est nomen, & nulli vnquam Angelorum datum. hoc vero pacto suum argumentum concepit, *Tanto, inquit, melior Angelus effectus, quanto præ illis excellentius nomen hereditauit. Cui enim Angelorum dixi aliquando, Filius meus es tu, ego hodie genui te?* Inferre & efficere inde vult, quandoquidem tale Redemptor nomen habere meruerit, quale accipere nullus vnquam dignus fuit Angelus, necessario fatendum esse, his illum dignitate ac meritis longe præcellere. Vade simile ipse in Angelorum Regine laudem ac decus, atque in qualitatibus eius commendationem argumentum formare audeam, *Tanto melior Angelus effecta, quanto præ illis excellentius nomen hereditauit.* Reddita enim digna cum sit regio illo atque inlyto matris Dei nomine, quod sane nomen omnium nominum est maximū, & cui omnia Angelorum, quin imo Cherubimorum nomina cōparata nihil omnino sunt ac velut vmbra vocari, certissima credendū est fide, eius fauores, gratias ac priuilegia illustriora ac digniora, quam reliquorum omnium fuisse. Cum autem Angeli, & Spiritus illi cœlici in gratia conditi fuerint, dubitandū non est, quin hoc ipso illorū Regina, Virgo nostra, donata sit priuilegio, ac sine vllō peccato aut macula concepta.

Secunda. Rationi consentaneum est (&

absurdum alioquin videretur) maiora, aut saltem paria æqualiaque Angelorum prærogatiuis priuilegia Virgini huic concedere. Illi porro à peccato præseruati sunt, & antequam caderent, porrecta illis manus: cur non eodem igitur hæc priuilegio gaudeat? Hoc fore prædixit olim P saltes, dicens: *Adiuuabit eam Deus mane diluculo esse sui & conceptionis, ab originali eam macula indemnem præstans.* Quin & hoc ipsum illi Deus ter maximus sub amantium illorum sponsorum schemate spondit; dum ait, *Equitatus meo cœlesti in curribus Pharaonis assimilatus ceramica mea priuilegijs & gratijs.* Theodoretus locum hunc exponens, per equitatum hunc Angelos designari existimat, qui idcirco in Scriptura passim, & præsertim apud S. Lucam *lilia dicuntur cœlestis exercitus.* Illorum olim opera Omnipotens velut militum ac bellatorum ad Pharaonem rubri maris gurgite inuolendum, & populum suum dilectum per eiusdem fundum sicco pede ac fospitem tutoque traducendum est vlus. Amans vero spūsus id ipsum dilectæ suæ, quæ vera sanctissime matris imago erat, contigisse prodit: eo quod in periculoso conceptionis eius transitu ac fundo, in quo omnes Adæ posterii peccati aquis adobruū sunt, non sine miraculo Deus fospitem illam præstitit, maris huius vndas inhibens, liberum illi transitum concedens, & Pharaonem illum, peccatum inquam aquis submergens. Verbo vt complectar, vt Angeli per gratiam, sic illa è misericordia præseruata est in columis, vt iisdem saltem priuilegijs potiretur.

Tertiam hanc facio. Magnus ille Deus, omniscius atq; omnipotens, quos ad aliquod munus vocat, disporre sic paulatim ac præparare solet, vt eidem apti reddantur & idonei, iuxta hoc Apostoli testimonium: *Idoneos nos fecit ministros noui testamenti.* Testatur hoc aperte D. Thom. quod & ipsi euidentissimis probare exemplis possumus. Sic enim Moyses, Eliam, Haim, Ieremiam, aliosque plurimos ad ministeria, ad quæ selecti erant, idoneos reddidit. In nouo item Testamento Ioannes Baptista in Messia præcursores destinatus, hanc ob causam materno ia. vt ere

ffff 2 fuit

Psal. 54.

Cant. 2.

Luc. 2.

3.

2. Cor. 3.

3. p. 2. 7.

art. 4.

Rom. 6.

Lib. de conc.
Virg. c. 18.

4.

Rom. 5.

Isa. 4.

Phil. 1.

fuit sanctificatus: Apostoli segregari, qui Ec-
clesia illius forent Principes Evangelicique
præcones, gratijs ac mirabilibus repleti cœli-
tus sunt: vt enim loquitur Apostolus, *Primi-
tias spiritus acceperunt*. Virgo ergo cum ab om-
ni æternitate in Filij Dei matrem prædesti-
nata fuerit, an non, quo tantæ dignitatis ea-
pax ac propria redderetur, Deus illâ ita huic
præparasse censendus est, vt omnigenis illam
gratjs donarit, quin imo, in cœceptione præ-
fertim, ab omni peccato protegerit. Rationi
huic robur addit D. Anselmus dicens, *Docuit,
vt conceptio eius hominis de matre fieret purissi-
ma, & tanta puritate niteret qua sub Deo maior
nequeat intelligi*. Et Cyrillus Alexandrinus li-
bro contra Nestorium, in inremeratam hanc
Virginem adeo injuriam ac blasphemum, ait,
ad dignitatem & honorem. ad quem illa diui-
nitus vocata erat. respectu habito, insignem
temeritatem, addo & impudentiam intolerabi-
lem fore, eam peccato obnoxiam fuisse au-
dere asserere.

Suus & quartæ sit locus. Non minus pro-
positionibus illis sacris è litteris depromptis,
quibus omnes peccato obnoxij esse dicuntur,
repugnat, gloriosam Virginem sanctificatam
fuisse, dicere, quam à peccato eam immunè
seruatam credere. Absolute namque Aposto-
lus & generaliter, *Omnes nos filios iræ*, id est,
peccatores, *na sci* ait. peccatum namque Deo
nos reddit exosos, diuinæ iracundiæ in nos
flagella acuit, non autem nos omnes iræ filios
concipi. fatentur quidem omnes, gloriosam
Virginem iræ filiam natam non esse, imo nec
Ioannem Baptistam, nec Ieremiã, nec alios,
contra generalem illam Apostoli sententiam;
quid obstat igitur, quo minus illam iræ ac
maledictionis filiam conceptam fuisse negemus?
Accedit, quod in propositionibus illis
generalibus non tantam effingere generalita-
tem necesse sit, quin aliquis exceptioni sit
locus. multa enim in sacris voluminibus sunt
loca, quæ quanquam prima fronte vniuersali-
tatem præferunt, non tam late tamen, ac son-
nant, extendenda sunt. vt ille Isaia, *Vide-
bit omnis caro, quod os D. mini locutum est*. &
ille Apostoli, *Omnibus omnia factus sum, vt
omnes lucrifacerem*. & ille alius, *Omnis qua*

sua sunt, quarum; qua tamen certo est cer-
tius de omnibus hominibus intelligenda non
esse.

Ad quintam iam veniamus. Gloriosa Vir-
go Maria nunquam fuisset ea, quam oportebat
esse illam, que in Dei matrem electa erat,
si vel veniale vllum commississet delictum;
nam hoc tali illam indignam dignitate redde-
bat, vt in Summa docet D. Thomas, & in i.
Sententiarum ergo, si originali peccato in-
quinata fuisset, multo etiam fuisset indigni-
or. quod sic probò, peccatum veniale animâ
iræ filiam non constituit vti originale. Ad hæc
anathema Concilium Tridentinum dicit af-
ferentib. Deiparam vel venialiter Deum an-
te filium Dei conceptum offendisse. impium
enim foret dicere Deum à matre, quæ venia-
lem noxam aliquando contraxisset, carnem
sumpsisse. Cum ergo originale delictum lon-
ge veniali sit deterius, illud ipsum matrem
hanc multo indigniorem fecisset, atque ideo
inferendum est, nunquam permisisse Deum,
vt in labe originaria Virgo hæc conciperetur.

Quam inquam absurdum foret filio san-
ctissimo matrem obtingere, quæ non sancta,
sed peccatrix foret: Vt in qua manna asser-
uabatur, aurea vt foret, in Exodo præcipi-
tur. Summus item Sacerdos in Leuitico pa-
rentem habere vtrumque iuberetur nulla se-
quiore labe inquinatos. Simulacrum Dagon
in eadem qua arca fœderis ara statui non po-
terat. Quibus omnibus figuris declarabatur,
quod, vbi verum foret manna, Summus
Pontifex, & vera Testamenti arca, Iesus
Christus, ibi omnia gratia inaurata, vitio ca-
rere, ac sine peccati idolo omnia esse debe-
bant. Huc facit, quod in Matthæo circa Ven-
eucharistiæ institutionem lego. Hanc ergo
Redemptor instituturus, in pane fermentato
consecrare noluit, eo quod fermentum cor-
ruptionis sit symbolum. Sed cur, Domine,
peracta jam consecratione non panis substã-
tia, sed sola accidentia remanebunt? Noluit
scilicet vel sola panis corrupti accidentia per-
manere: sed ò bone Iesu, hæc te accidentia
non tangent? Verû quid est, inquit, sed quo-
niam ea velut cortina ac velamina futura
sunt.

sunt, sub quibus delitescam, nolo ibi vel-
pans corrupti accidentia remanere. O ineffa-
bilem magni huius Dei puritatem! quam illi
peccati corruptio est exosa! si permittere
noluerit vel nuda accidentia, quæ ipsum ne-
tactura quidem erant, in augustissimo hoc
Sacramento remanere, credemusne sacram
hanc Virginem, quæ ei adeo futura erat vici-
na, vt illius futura sit mater, & illi e carne sua
paratura corpus, à fermento peccati vnquam
corruptam, & paucis vt dicam, peccatricem
fuisse?

3. Reg. 6. Ianuas templi Salomonici ex olea fuisse
fabricatas testis est Scriptura. arbor hæc sem-
per pacis ac misericordie symbolum fuit; vnde
illud Poeta:

Aduuat in bello pacatæ ramus oliua.

Designabat hoc iam tum, sacratissimæ hu-
ius Virginis, quæ nostræ redemptionis fu-
tura erat ianuæ, conceptionem, non nisi gra-
tiam, fauorem, & misericordiam fore, at-
que opus omnigenis priuilegijs decoratum.
Quoniam vero præcipue hoc specta-
bat redemptio, vt à peccato penitus redime-
remur, æquum erat, eius vt initium & opus
primum ab omni peccato liberum foret, ac
consequenter, vt Virgo nostra plane pura
concepereetur. Sed in nostris rationibus per-
gamus, &

6. Sextam hanc statuamus: Virgo hæc à cõ-
muni & generali illa in homines lata quoad
corporum post mortem corruptionem, & in
cineres reductionem sententia, quæ in li-
bri Geneseos initium his relata est verbis, *Ci-
nises, & in cinerem reuerteris*; exempta & ex-
cepta fuit. Nam vniversale hoc statutum il-
ludens & superans confestim à morte, vt pie
credit Ecclesia, resuscitauit, & in cõlos cum
anima simul & corpore assumpta est, nul-
lam aliorum exemplo corruptionem passa,
nec in cineres conuersa. Ergo longè ratio-
ni videtur conuenientius, eam simul & ab
omni animæ corruptione, quæ peccato fit,
præseruatam fuisse, & à ferali & sanguino-
lenta illa lege, quæ omnes eidem mortales
subijcit *In quo omnes peccauerunt*, &c.) exem-
ptam. Si vero corpus à corruptione natura-
li, contra vniversale decretum in omnes la-
tum, immune permanfit, quid ni & anima ab

iniquatione peccati, singulari priuilegio
contra aliam illam legem vniversalem, om-
nes homines eidem obnoxios reddentem,
præseruari queat?

Hoc S. Anselmus egregia confirmat simi-
litudinæ. Si quando, inquit, regi aliquod cõ-
struendum est palatium, arenosum, spongio-
sum atque infirmum eidem fundamentum
non seligitur, sed vel rupes aliqua aut terra so-
lida. Cum ergo Spiritus sanctus Virginem
hanc elegerit, quæ filij Dei vnigeniti domici-
lium ac regia foret, credendum est, illum a-
liquam illi humani generis ruinæ, id est, pec-
cato minime obnoxiam seligisse: ecquæ n-
ab hoc ædificatio sperari soliditas aut firmi-
tas poterat, si lapsus, corruptioni & ruinæ
huic fuisset expositum?

D. Ansel-
mus.

Iam ad septimam ac postremam venia-
mus. Scelus Doctor ille subtilis illa Pauli ex *In 3. sent.*
1. Corinthios epistola verba, *Vnus mediator dist. 3. q. 2.*
Dei & hominum, homo Christus Iesus, qui nos
liberauit a morte, exponens, hoc format ar-
gumentum: Cum Christus perfectissimus
fuerit Redemptor, vt Apostolus docet, con-
ueniens & æquum erat, eiusque honoris vel
maxime ioterat, vt quam perfectissime vel
vnam redimeret animam: neque enim
præclarus ac præstans ille habetur opifex, qui
non opus aliquod eximium vnquam arte
sua efformarit.

Qua autem Christus nos ratione libe-
rauit, perfectissima ac præstantissima haud
fuit, redemit nos quippe iam in captiuita-
tem abductos, & compedibus constrictos. Duplex re-
demptio.
Notandum porro duplicem esse redemptio-
nis modum, primus est, dum in libertatem
asseritur, qui iam in carcere & vinculis ge-
mit; alter vero, quo quis redimitur, ante-
quam in eundem abripiatur. Atque postre-
mus ille multo est prior nobilior ac perfe-
ctior. Et maius aliquis sibi beneficium puta-
bit conferri, qui iam iam à iustitiæ ministris
in vincula compingendus à quopiam hac
pœna etipitur, & ab omni infamia ac probro
imminentem vindicatur, quam si, post hanc i-
gnominiam, carceris ingressum, nominis
delationem, compedum ac manicularum per-
pessionem, rum demum liber dimitratur. S.
Augustinus à corporib. hoc ad animas trans-

ffff 3; ferens,

Super Gene-
sin ad lita-
ram.
Psalms. 24.

ferens, multo id esse censet illustrius, ait ergo, *Maior gratia fit illis, qui conseruatur in innocentia, quam cui remittitur culpa* Testatur hoc ipsum & Scriptura, & Dauid imprimis diceas, *Eruiisti ex infern animam meam*. Constat autem prophetam in inferni abyssum de- trusum minime fuisse: sed hic verborum eius est sensus: Equæ mea erga te obligatio est, Domine? animam meam iam iam in tarta precipitandam præseruasti, & à pœnis sempiternis vere vindicasti. Hoc etiam sensu exposuit D Hieronymus Abrahami liberationem de Vr Chaldeorum vbi frater eius viuus deflagrarat. Hoc ergo liberationis genus, antequam quis pœnam subeat, cum multo sit præstantius, necessarium erat, vel honoris sui tuendi gratia, Iesum Christum, vt perfectum se Redemptorem ostenderet, hocce redimendi genere vel vnâ animam redimere, & præclarum hoc ac diuinum opus quoad redemptionem operari. In quam porro animam hoc potius conferendum erat munus, quam iux gloriofæ matris? Cum ergo id facere debuerit, id ipsum fecisse credendum est, atq; ideo sanctissimam hanc Virginem sine originali labe conceptam fuisse.

Prou. 17.
1. Reg. 10.

Quis hoc vero in controuersiam vocet, si modo honorem, quem matri filius hic debebat, perpendat: & quantæ illi futurum fuisset infamiæ, si huic ipsa delicto obnoxia existisset, iuxta illam Salomonis sententiam, *Gloria filiorum patres eorum*. Saul quoque filium Ionatham insigni contumelia ac pbro notare volens, matri illi delictum obiecit, vocauitq; *filium mulieris vltro virum rapiens*. Et sane semper parentum delicta filijs exprobrantur. Minime autem credibile videatur, passurum fuisse Dei filium, charissima sua vt mater ignominiam hanc subiret, quæ sibi deinde infamiâ, verecundiam, & probum perpetuum attulisset; passurum inquam, propria vt mater peccato commacularetur, & diaboli mancipium constitueretur. Veterum historiarum produnt monumenta, Teutonib. ac Cimbris aduersus Romanos prælio decertantibus, animos cominus ab vxorib. commotione additos, *Eta viri pugnat fortiter, vincite, ne nos Romanorum captiuus videatis. Qui hanc barbararum adhortationem rei sacræ*

adaptare voluerit, persuadeat sibi, quantæ Dei filium fuerit æquius ac conuenientiù omnem à matre infamiâ auertere, & in conceptionis eius conflictu contra peccata per miracula decertare, vt ne illam Satana immanis, barbari & immitis aduersarij mancipium ac captiuam videret?

Post tot ergo egregias rationes allatas, post tot figuras ac sacra testimonia deprompta concludamus necesse est, nulla ratione credendum videri, imo ne cogitandum quidem sacratissimam hanc Virginem huic fuisse discrimini expositam, ipsam, inquam, Dei matrem, Angelorum dominam, vniuersi totius reginam, quæ que plures sola in se perfectiones ac merita, quam simul sancti omnes, complectitur. Quo alluisse Paræmiasten Prou. 31. cenſeo diceat, *Multa filia congregauerunt sibi diuitias, tu, super, ressas vniversas*. Quin & Exodi 25, huius rei figura in Exodo occurrit. Tabernaculi quippe constructionem cum indixisset Deus, Principes omnes tribum ac populi Duces ad ipsum cõficiendum donaria præcepit offerre. Quo eminens signo præsignabatur, ad Virginis huius veri tabernaculi Evangelici perfectionem, Patriarchas omnes, Prophetas ac sanctos suas velut in symbolam virtutes ac merita collaturus, & ipsam ceu numisma aliquod regale atq; aureum fore, omni genos in se nummos complectens. Nec id sane mirandum est, cum in Dei illa matrem electa fuerit.

Dauid Rex enormes, quas in templi illius splendidi constructionem futuram expensas fecisset, recensens, & populû ad liberaliter necessaria suppeditanda exhortans, ne cui id nouum & mirû videretur, hanc ijs causam tatorum sumptuum reddebat, *Opus grande est, neq; n. homini preparatur habitatio, sed Deo* Id ipsum hodie mihi repetere liceat, ac pmonere vos, ne cui vestrum mirum aut nouum videatur, si adeo se in Virginem hanc liberalem, munificum, effusum ac prodigum Deus ostenderit, si tot in illam gratias accumulavit, tot prærogatiuas in illam contulerit, ac præsertim si sine originali labe concepta fuerit: *Opus enim grande erat, neq; homini preparatur habitatio, sed Deo* ter maximo.

Sed plura hac de re nõ dicemus; ierubescant solum-

solummodo eius aduersarij, qui eam peccatricem statuunt, qui tam sinistre de eiusdem meritis, loquuntur, honorem eius adeo turpiter denigrant, de privilegijs illius controuersiam mouent, conceptionem eius sanctissimam foedissimis originariæ labis maculis conspurcant, deniq; innocentiae eius iura tā indigne blasphemę, calumniantur; iterum dico erubescant & pudore suffundatur, quod Turcis, Saracenis, ipsis etiam Ethnicis deterrus iudicent. Refert siquidem in varia historia Elianus, Alexandrum Macedonem, cum Ephesi in Apellis pictoris celeberrimi officina sui ipsius equo insidentis imaginem depictam conspexisset, initio quidem, longe alia animo voluentem negotia, & nihil minus quam de pictura sollicitum; eam parui pendisse: donec tandem quidam de comitatu equis tabulam hanc & in ea equum conspiceras, videntem eum esse rarus, adhinnire, subsultare, aliosq; applaudentis gestus edere cepit. Pictor inde paruum Regis iudicium sigillare orsus exclamat, Dij immortales, animalia hominibus longe præcellunt, sineerisque de rebus diiudicant. Hoc pictoris responsum in hæreticos & parum Religiosos Catholicos tam prauę de Virginis huius conceptione sentientes, summo eorum cum dedecore, retorquebo, Bestias scilicet infideles ac Turcas hoc ijs nomine prætere, quod melius maioriq; cum reuerentia, ac sanctius quam ipsi de matris Christi honore loquantur & sentiant. In Mahometico namq; Alcorano hæc in Virginis nostræ commedatione legitur propositio, *Nullus nascitur de filijs Adam, quem non tangat Satan, præter Mariam esum eius.* O pudor, ô dedecus, ô hæreticos Turcis deteriores, ô animas in Dei matrem Ethnicis ipsis iniuriosiores!

Vos vero; auditores, huic orationi finem imponens adhortor, & tum rationibus meis, tum figuris antiquis & testimonijs sanctis, coniuro, vt Virginis huius honorem propugnatis, innocentiam tueamini, conceptione eius sanctificetis, sinistre de illa nunquam, aut sentiaris, aut loquamini, vobisque, hoc illi ideo datum privilegium, quod Dei filij futura esset mater, vt hodierni Euāgelij præsert epiphonema, *De qua natus est Iesus, qui dicitur*

Christus, persuadeatis. Illam hodie contemplantini, eiusque pulchritudinem demirantes cum D. Anselmo exclamate; O pulchra ad intueudum; amabilis a contemplandum, delectabilis ad amandū, vulnera corda nostra amore pulchritudinis tue. Omnimodis inq; pulchra, gratia plena & virtutibus, peccatis aut vitijs nunquam coiuncta, & tota pura concepta: tota inquam pulchra, & pulchritudinis regina, à qua tot suis in primordijs mundus miratur est imagines, puta paradysum illum voluptatis, arcam illam Noë, scalam Iacobi, rubrum ardentem in deserto, Mosis virgam serpentes deuorantem hæreticos, Aaronis virgam in conceptionis florentem nocte; arcam testamenti è ligno compactam incomputribili, magnum Isaiaë librum, portam illam Orientalem visam Ezechielis, & hortum illum conclusum: quibus omnibus figuris hoc efficitur, fuisse te omnium quæ vnquam existere pulcherrimam, non aliorum ad instar iræ filiam; non vt reliqua Adami posteritas, peccato obnoxiam, non cruentis maledictionum vniuersalium decretis comprehensam; sed præ alijs prærogatiuis donatam, à Deo inter omnes dilectam, solam contra vniuersalem omnium infelicitatem sine peccato conceptam. Tu Deum pro nobis peccatoribus obsecra virgo purissima & immaculata. Tuque ô Salomonis nostri mater, quę modo ad filij tui larus gloriosæ confides nostram monstra te esse matrem: delictorum nobis in hac vita veniam, & gratiam, in alia vero gloriam, in qua omnis nostra beatitudo consistit, impetra, ad quam nos Deus in Trinitate & essentia vnus, & in personarum numero trinus dignetur perducere. Amen.

